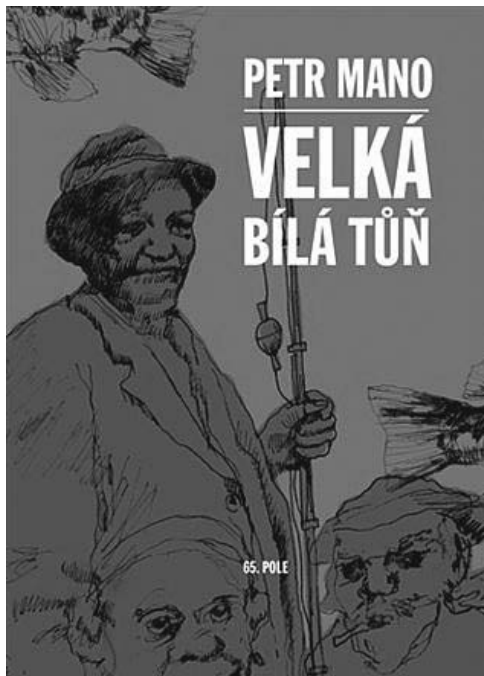

Petr Mano: Velká bílá tuň
65. pole, Praha 2022, 192 s.

Milan Pavlovič

V románu *Rybí krev* (2012) dělí Jiří Hájiček rodinu vypravěčky Hany na dva póly: jeden odvozuje od Baarova *Jana Cimbury*, druhý z Haškova *Švejka*. Jeden zastupuje země a hlína, „kamenité pole, široký lán u lesa“, a druhý voda, „pomalu tekoucí mírný proud Vltavy“. Jednu část tvořili „sedláci, měli půdu a dobytek“, druhou „plavci od Vltavy, voraři, bezzemci, domkáři, co se v létě doplavili až do Prahy a pili tam a zpívali v nějaký krčmě v Podolí a v zimě dělali v lese, aby měli na chleba...“ Hájiček ale stále vyobrazuje spíš první typ, lidi rostlé se zemí a půdou, opíraje se přitom o dlouhou tradici venkovských rotanů. Oproti tomu Petr Mano (1961), životem i dílem spjatý s Pískem, městem Krškových filmů *Kluci na řece* či *Řeka čaruje*, zdůrazňuje spíše řeky a rybníky.

Velká bílá tuň je Manovou čtvrtou prozaickou knihou. Všechny přitom zůstávají věrný

regionu a vychází sblíženy grafickou úpravou edice Tah, v níž vycházejí i další jihočeští autoři Roman Szpuk, Martin Sichinger či Vít Kaláb. První z Manových próz, *Šarlák* (2014), označil kupříkladu Jáchym Topol za literární událost roku a lze z toho vyčíst i jistou autorovou spřízněnost: Mano totiž ve *Dvanácti obrazech z periferie světa*, jak zní podtitul povídek, ztvárňuje s jistou živelností a groteskností, danou dobou i autorovým stylem, svých dvanáct zaměstnání, kterými během dvanácti let prošel, a píseckou sociální periferii osmdesátých a devadesátých let.

Následně *Kalužiny* (2016) představovaly deníkové záznamy autora z let 2005 až 2008 s běžnými diaristickými rysy: prostupování všednodenního a nečasového, poznámky z četby, zápisy snů, úvahy nad deníkovým žánrem. I zde se výrazně projevuje Manova záliba v rybaření, zůstává i důraz na vyprávění či vztah k místu. Ten ještě víc zesílil v knize *Penzionopolis. Dva dopisy jednomu městu* (2019), ve které Mano vyvolává spoluautorství švédského exulanta Jiřího Vogla a otiskuje jeho obsáhlý dopis Josefu Rybákovi z roku 1976. Vogl v reakci na *Kouzelný proutek* rozepisuje své vzpomínky na Písek dvacátých a třicátých let, nač po letech navazuje i Mano – podobně jako u Vogla přitom jeho dopis tvoří jen vnější rámec, který skrývá beletristickou vzpomínkovou tříšť na Písek od autorova dospívání po dnešek.

I nejnovější sbírka povídek si přidržuje sjednocující rámec. Tentokrát ji zastřešuje právě naznačená vodní plocha píseckého okresu, předznamenaná ostatně už debutem, pojmenovaným podle jednoho z píseckých rybníků. Mano rozehrává galerii figurek, které tak či onak spojuje zákoutí řek a rybníků či hospod na okrajích. V návaznosti na debut zůstává výrazný událostní charakter povídek, tedy téměř chybějí úvahy či delší popisy a věci se spíše dějí. Navzdory tomu ale nejde přednostně o příběhy: výraznou výstavbou nebo příběhem se neprofiluje snad žádná povídka, většinou záleží hlavně na prostředí nebo situaci. Nakonec i přiložený obsáhlý slovníček karbanických, romských, rybářských, vorařských a jiných užitých výrazů naznačuje, kudy se povídky vydávají.

Se zmíněným Švejkem Manovy postavy spojuje i Putim, centrum třeba hned třetí

povídky. Mano k němu ale nijak neodkazuje; stejně jako snad ještě emblematictějšího Jana Cimburu zmíní pouze přes název hospody. Kdeže „jihočeská idyla“ s centrem v Putimi – zde v každé vsi lze „mezi chalupami cítit ponurý dech starých provinění, která nevyjdou nikdy najevo – a Putim je z nich nejhorší“ (s. 23). Jeho svět už je daleko jiný, ale když třeba píše, že bída se postav kolem Putimi a Heřmaně „držela stejně věrně jako jejich psi“ (s. 13), přece jenom tím trochu připomene kupříkladu *Chudou rodinu z Heřmaně* Jana Čarka (1924). Proměnu světa Mano nijak nezastírá, naopak i v jeho povídkách si generace přestávají rozumět.

Jde tedy u Petra Mano o okraj; ale i přes značnou přizemnost okraj stále jaksi vznesený. Nejenom horizontála, ale i vertikála, která odděluje jeho postavy od různých šelemných pytláků. Ne náhodou sklouzává Mano nezřídká k náboženské metaforice – a píše-li třeba, že Nový Dvůr je vesnicí jen napůl, protože mu chybí hospoda a kostel, odkrývá tím dva ústřední zdroje obraznosti. Některé figurky sice patří „k těm, co všechno znesvětili“ (s. 68), avšak i to nějakou původní svatost spíše dokládá. Navíc je to okraj jaksi samorostlý: zatímco běžná alternativa se vymezuje proti hlavnímu proudu, a tím je na něm závislá, Manovo společenství ustavuje spíš síť píseckých vod. Nesejde na tom, zda se povídky odehrávají v letech osmdesátých, devadesátých nebo pozdějších: na jeho postavy režim nijak zvlášť nedoléhá a nijak zvlášť ho ani samy neřeší. Autor ostatně sám některé své postavy nazývá jako „existence nezávislé na čase“ (s. 24).

Navenek se Manův styl projevuje poměrně tradičně a mimo lexikum nejví zhruba sedmistránkové povídky žádnou snahu k experimentu. Vyznívají ovšem velmi důvěryhodně a místy se blýsknou obrazy, které náladu povídek vhodně sepínají nebo je infikují humorem („*Za bílého dne, rozkydnutého nad střechami jako lívanec*“ – s. 23). O žádný rozklad, který by se demonstroval rozpadem formy, přitom téměř ani jít nemůže, neboť autor je stále spíš pozorovatel, jenž předkládaný svět sleduje s částečným odstupem, a situuje příběhy do míst, která jsou „tím posledním, kam se dá ještě vrátit a nepropadnout zoufalství“, kterak píše v *Šarláku*. Navíc si uvědomuje, že

příběhy svou velikost nabírají až druhotně, jako štika, která v paměti „*zůstane napořád (a bude stále větší, stále silnější)*“ (s. 62). Ponuřejší tóny prvně prokládají i Manovy vlastní černobílé ilustrace, zesilující expresivitu textu.

S ústředním vodním elementem souvisí povídky i v tom, že nejde o dominanty jako u krajiny, ale o proud, kterým motivy protékají a který je omílá. Po dočtení tak zřejmě v paměti nezůstanou výrazné momenty a čtenář nebude s to rekonstruovat jednotlivé povídky, ale jako celek fungují poměrně přesvědčivě – jakkoli zřejmě budou vyžadovat podobně naladěného čtenáře, aby plně vynikly. Prózy Petra Mano zatím proplouvají poněkud nepovšimnuty (snad jedinou publikovanou recenzí představuje článek Josefa Chuchmy o *Šarláku* v *Lidových novinách*), a i když nejde o díla nutně výjimečná, rozhodně si zaslouží pozornost větší, než jaké se jim dostává. Jejich působivost podkládá zejména jakýsi pocit odžitosti, neb „od stolu“ by dané příběhy nevznikly. Za stolem byly ovšem poctivě jazykově pilovány. ■